

حسابداری تحصیل محکومیت توسط یک شرکت فهرست شده در بورس

دیدگاه استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS)

رهنمود کمیته‌ی تفاسیر استانداردهای

بین‌المللی گزارشگری مالی^۱

کمیته‌ی تفاسیر استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی که در جلسات مختلف خود در سال‌های ۲۰۱۲ و ۲۰۱۳ در پی تعیین روش حسابداری این نوع معاملات بود، سرانجام تصمیم گرفت تفسیری رسمی ارائه نکند. ولی در مارس ۲۰۱۳ یک "تصمیم دستورکار"^۲ مفصل منتشر کرد، و در آن دیدگاه خود را تشریح کرد. کمیته مشاهده کرد که رهنمود IFRS 3 درباره‌ی شناسایی واحد تحصیل کننده و تحصیل‌های معکوس از طریق رعایت اولویت‌های مندرج در IAS 8 رعایت خواهد شد. همچنین، اعلام کرد یک معامله‌ی تحصیل معکوس که در آن واحد تحصیل شده بورسی است، ولی یک کسبوکار^۳ (فعال) نیست، یک معامله‌ی پرداخت مبتنی بر سهام و مشمول IFRS 2 است. بر این اساس، هر گونه مازاد ارزش منصفانه‌ی سهامی که قرار است از سوی واحد تحصیل کننده به مبلغی بالاتر از ارزش منصفانه‌ی خالص دارایی‌های قابل شناسایی واحد تحصیل شده منتشر شود، باید به هزینه‌ی دوره منظور شود. زیرا مازاد ارزش منصفانه بیانگر یک پرداخت مبتنی بر سهام است که در ازای پذیرش در بورس تحمل شده است.

روش حسابداری تشریح شده در این مقاله با تصمیم دستور کار کمیته‌ی تفاسیر استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی سازگار است.

آیا معامله از نوع ترکیب‌های تجاری است؟

پاسخ دادن به این پرسش مستلزم مشخص شدن این موارد است (طبق IFRS 3):

■ کدام شرکت "واحد تحصیل کننده" است؟
■ شرکتی که کنترل موثر بر شرکت دیگر به دست می‌آورد

■ آیا شرکت تحصیل شده یک کسبوکار (فعال) است؟

بعضی از شرکت‌های غیربورسی (که در این مقاله آن‌ها را "شرکت عامل"^۴ می‌نامیم) که خواهان پذیرش در بورس از راه میانبر هستند، گاهی اوقات ترتیبی اتخاذ می‌کنند که یک شرکت بورسی کوچکتر (که "شرکت پوسته"^۵ نامیده می‌شود) آن‌ها را تحصیل کند. این کار مستلزم آن است که شرکت بورسی در ازای تحصیل مالکیت شرکت غیربورسی، سهام جدید منتشر و به مالکان آن شرکت واگذار کند. حسابداری این معاملات را چگونه باید انجام داد؟

این مقاله که از نظریه‌ی IFRS Viewpoint، شماره‌ی ۲۰۱۸، موسسه‌ی حسابرسی و خدمات مدیریت گرنت تورنتون^۶ انتخاب شده است، به این موضوع می‌پردازد. این نظریه بینش‌های تیم جهانی IFRS این موسسه را در زمینه‌ی به کارگیری این استانداردهای بین‌المللی در موقعیت‌های چالش‌برانگیز ارائه می‌کند. هر کدام از مقالات این نظریه بر حوزه‌ای تمرکز دارند که به کارگیری این استانداردها در آن حوزه‌ها دشوار یا فاقد رهنمودهای مدیریتی است.

استانداردهای مرتبط

مقاله‌ی پیش رو در انطباق با استانداردهای بین‌المللی زیر ارائه شده است:

IFRS 3: ترکیب‌های تجاری

IFRS 2: پرداخت مبتنی بر سهام

IAS 27: صورت‌های مالی جداگانه

IAS 8: رویه‌های حسابداری، تغییر در برآوردهای حسابداری و اصلاح اشتباہات

ترجمه:

محسن زال‌آزاد زنجانی سمانه هاشم‌زاده

تحصیل نسبت به ارزش منصفانه‌ی خالص دارایی‌ها و بدهی‌های شرکت پوسته‌ی بورسی به عنوان یک پرداخت مبتنی بر سهام در نظر گرفته می‌شود که در ازای پذیرش در بورس تحمل شده است. طبق 2 IFRS، این مبلغ به هزینه‌ی دوره منظور شود.

■ در بعضی موارد نادر، ارزش منصفانه‌ی خالص دارایی‌ها و بدهی‌های شرکت پوسته‌ی بورسی در تاریخ تحصیل ممکن است از بهای تمام‌شده‌ی مفروض تحصیل بیشتر باشد. در این صورت، ارزش‌های شناسایی شده‌ی دارایی‌ها و بدهی‌ها باید بر یک مبنای متناسب کاهش یابند تا با بهای تمام‌شده‌ی مفروض تحصیل برابر شوند (IFRS3.2(b)).

■ سایر بهای تحصیل باید بین بهای انتشار جدید سهام و بهای پذیرش در بورس تخصیص یابد.

■ هیچ‌گونه سرقفلی شناسایی نشود.

حسابداری مواردی که معامله ترکیب تجاری است و قوی شرکت بورسی طبق 3 IFRS 1 واحد تحصیل کننده و یک کسب‌وکار [فعال] محسوب

حسابداری مواردی که معامله ترکیب تجاری نیست

هر چند تحصیل معکوس یک شرکت بورسی که کسب‌وکار [فعال] نیست، ترکیب تجاری محسوب نمی‌شود، ولی از نظر قانونی این شرکت یک شرکت مادر شده است و باید تعهدات افسای اطلاعات خود را ایفا کند. بنابراین، طبق 10 IFRS شرکت ملزم به تهیی صورت‌های مالی تلفیقی است. از دید ما، این صورت‌های مالی تلفیقی باید با استفاده از روش‌شناسی تحصیل معکوس تهیی شود. یعنی به طور مشخص:

■ صورت‌های مالی تلفیقی شرکت مادر (شرکت مالی شرکت عامل غیربورسی) به عنوان ادامه‌ی صورت‌های پوسته‌ی بورسی) به عنوان ادامه‌ی صورت‌های وابسته‌ای که واحد تحصیل کننده محسوب می‌شود) ارائه شوند.

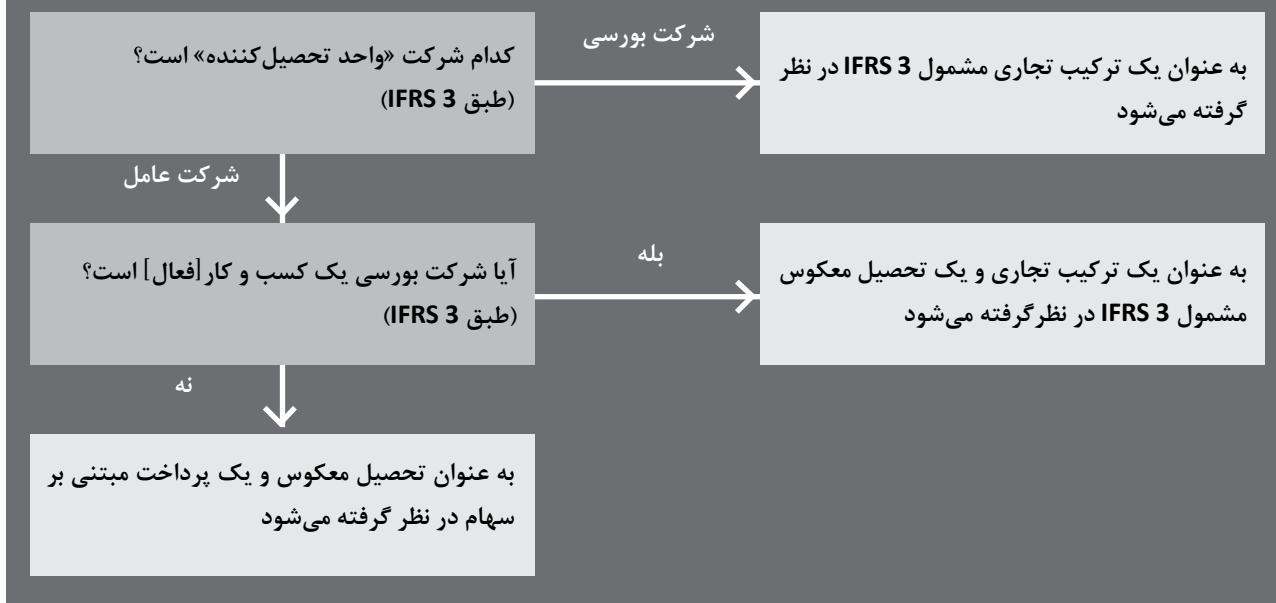
■ بهای تمام‌شده‌ی مفروض تحصیل^۷ بر مبنای ارزش‌های منصفانه‌ی دارایی‌ها و بدهی‌های قابل شناسایی شرکت پوسته‌ی بورسی در تاریخ تحصیل بین آنها تخصیص یابد (مثال را نگاه کنید).

■ هر گونه مازاد بهای تمام‌شده‌ی مفروض

در این معاملات، سهامداران پیش از ترکیب شرکت عامل غیربورسی اغلب یک منافع اکثریتی (کنترل کننده) به دست می‌آورند، و سهامداران پیش از ترکیب شرکت پوسته‌ی بورسی دارندی منافع اقلیتی (غیر کنترل کننده) باقی می‌مانند. این معمولاً نشان می‌دهد که شرکت عامل همان واحد تحصیل کننده است.

اگر شرکت پوسته‌ی بورسی همان واحد تحصیل‌شونده باشد، گام بعدی تعیین این است که آیا این شرکت طبق تعریف IFRS 3 یک کسب‌وکار [فعال] محسوب می‌شود یا نه. از دیدگاه ما، اگر فعالیت‌های شرکت بورسی به مدیریت موجودی نقد و ایفای تعهداتش محدود باشد، یک کسب‌وکار [فعال] نیست. ولی اگر شرکت فعالیت‌های دیگری بر عهده داشته باشد، و دارایی‌ها و بدهی‌های دیگری نیز داشته باشد، به تحلیل بیشتر نیاز است؛ و عموماً مستلزم "قضایت حرفه‌ای" خواهد بود. اگر شرکت بورسی کسب‌وکار [فعال] محسوب نشود، این معامله یک ترکیب تجاری نیست (IFRS 3.2(b)). در نتیجه، از دامنه‌ی شمول IFRS 3 خارج است.

نمودار ۱ - فرایند فکری انتخاب روش حسابداری تحصیل معکوس

"مجموعه‌ای یکپارچه از فعالیت‌ها و دارایی‌ها که قابلیت به کارگیری و اداره شدن به منظور/یجاد بازدهی به شکل سود سهام، کاهش هزینه‌ها، یا دیگر مزایای اقتصادی را به طور مستقیم برای سرمایه‌گذاران یا دیگر مالکان، اعضاء یا مشارکت‌کنندگان دارد"

IFRS 3 در ادامه توضیح می‌دهد یک کسبوکار [فعال] شامل ورودی‌ها و فرایندهای اعمال شده بر روی این ورودی‌هاست که قابلیت خلق خروجی‌هایی را دارند. تعیین این که آیا یک واحد سرمایه‌پذیر یک کسبوکار [فعال] محسوب می‌شود یا فقط گروهی از دارایی‌ها است، اغلب به سادگی انجام می‌شود. ولی همیشه این طور نیست. رهنمود پشتیبان

IFRS 3.(B7-B12) توضیح می‌دهد:

■ ارزیابی این که آیا مجموعه‌ی یکپارچه‌ای از فعالیت‌ها و دارایی‌ها قابلیت این را دارند که به عنوان یک فعالیت تجاری مدیریت شوند، موضوعی اصولی و مرتبط با رویه‌ی معمول بازار است.

■ این که آیا فروشنده قبل این مجموعه‌ی یکپارچه را به عنوان یک فعالیت تجاری مدیریت می‌کرد، یا واحد تحصیل‌کننده قصد دارد این مجموعه را به عنوان یک فعالیت تجاری مدیریت کند، اطلاعات نامربوطی هستند.

■ از طرف دیگر، یک مجموعه را همچنان می‌توان یک کسبوکار [فعال] در نظر گرفت حتی اگر آن مجموعه شامل همه‌ی دارایی‌ها و فعالیت‌هایی نباشد که فروشنده از آن‌ها در مدیریت آن کسبوکار استفاده

همان واحد تحصیل‌کننده است عبارتند از:

■ سهامداران قبلی شرکت تابعه‌ی قانونی بزرگترین بخش از حق رای را در شرکت ترکیب‌شده حفظ می‌کنند یا به دست می‌آورند (IFRS 3.B15(a)).

■ اندازه‌ی نسبی شرکت تابعه‌ی قانونی (که مثلاً از روی دارایی‌ها، درآمد یا سود اندازه‌گیری می‌شود) به نحو معناداری از اندازه‌ی شرکت یا واحدهای تجاری ترکیب‌کننده بزرگ‌تر است (IFRS 3.B16).

■ مالکان یا مدیران (قبلی) شرکت تابعه‌ی قانونی اکثریت را در ترکیب هیئت مدیره یا مدیریت ارشد شرکت ترکیب‌شده دارند (IFRS 3.B15(c)-(d)).

می‌شود، رویکرد تحصیل معکوس این استاندارد به طور کامل اعمال می‌شود (3 IFRS 19 بندهای B27 را ببینید). سرقالی نیز به اندازه‌ی مازاد بهای تمام‌شده مفروض تحصیل نسبت به ارزش منصفانه‌ی خالص دارایی‌ها و بدھی‌های قابل شناسایی شرکت بورسی شناسایی می‌شود. هر چند بخشی از بهای تمام‌شده مفروض تحصیل ممکن است به پذیرش در بورس مرتبط باشد، ولی این مبلغ جزو سرقالی محاسب می‌شود. به عبارت دیگر، هنگامی که شرکت بورسی به عنوان واحد تحصیل‌کننده شناسایی می‌شود، اصول عادی حسابداری تحصیل 3 IFRS 1 اعمال می‌شود. این فرایند در نمودار ۱ خلاصه شده است.

تحلیل بیشتر

اگر ارزش شرکت عامل غیربورسی بیشتر از ارزش شرکت بورسی باشد، سهامداران قبلی شرکت عامل غیربورسی باید بیش از ۵۰ درصد سهام پس از تحصیل شرکت بورسی را دریافت کنند. این معمولاً نشان می‌دهد که شرکت عامل غیربورسی همان واحد تحصیل‌کننده است.

شناسایی واحد تحصیل‌کننده

برای شناسایی واحد تحصیل‌کننده، یعنی شرکتی که کنترل واحد تحصیل‌شونده را به دست می‌گیرد، باید رهنمود 10 IFRS به کار گرفته شود (3.7 و IFRS 13). اگر طبق رهنمود 10 IFRS واحد تحصیل‌کننده به روشنی مشخص نباشد، عوامل مذکور در 3 IFRS (بندهای B14 و B18) نیز در نظر گرفته می‌شوند (IFRS 3.7 و بند 13). شاخص‌هایی که نشان می‌دهند شرکت تابعه‌ی قانونی (شرکت عامل غیربورسی)

کسبوکار [فعال] چیست؟

این ممکن است یک پرسش روشن یا بدیهی به نظر برسد. ولی در عمل یکی از متدالوین پرسش‌های کاربردی است. زیرا پاسخ به این پرسش تفاوت بزرگی را در انتخاب روش حسابداری این معامله به وجود می‌آورد. IFRS 3 شامل تعریفی از کسبوکار [فعال] و پاره‌ای از رهنمودهای مفصل پشتیبان است. طبق 3 IFRS 1 کسبوکار [فعال] عبارت است از:

<p>رویکردی که در بالا تشریح شد، با مازاد بهای تمام‌شده‌ی مفروض تحصیل نسبت به موجودی نقدي و خالص سایر دارایی‌های تحصیل شده به عنوان "بهای پذیرش در بورس" برخورد می‌کند. از آن جا که بهای تمام‌شده‌ی مفروض تحصیل با سهام پرداخت می‌شود، در نتیجه، این معامله یک پرداخت مبتنی بر سهام است و مشمول استاندارد IFRS 2 است.</p>	<p>معکوس طبق IFRS 3 اعمال می‌شود. در نتیجه، اگر امکان پذیر باشد سرفیل شناسایی می‌شود (IFRS 3.B19-27) و IFRS 3.IE1-IE15.</p>
<p>ما بهای پذیرش در بورس را یک دارایی نامشهود (یا نوع دیگری از دارایی) نمی‌دانیم. زیرا پذیرش در بورس وضعیتی است که برای سهام شرکت رخ می‌دهد. پس نمی‌توان آن را یک دارایی تحت IFRS 3 در ارتباط با آن اعمال نمی‌شود. الزامات IFRS 2 در نظر گرفت. در نتیجه، 2 الزام می‌کند که این بها جزو هزینه‌های دوره تلقی شود (IFRS 2.8).</p>	<p>رویه‌ی حسابداری در مواردی که شرکت پوسته‌ی بورسی یک کسب‌وکار [فعال] نیست به رغم این که از نظر حسابداری شرکت بورسی واحد تحصیل شده محاسب می‌شود، ولی از نظر قانونی شرکت مادر است و طبق IFRS 10 صورت‌های مالی تلفیقی^۸ مشمول ارائه‌ی صورت‌های مالی تلفیقی است. ولی الزامات IFRS 3 در ارتباط با آن اعمال نمی‌شود. در نتیجه، مدیریت به یک رویه‌ی حسابداری به عنوان مبنای برای تهیی صورت‌های مالی تلفیقی نیاز دارد. 8IAS اصول کلی تدوین رویه‌های حسابداری در غیاب الزامات معین، همراه با "سلسله مراتب"^۹ منابع رهنمودی که مدیریت می‌تواند به آنها رجوع کند را مشخص کرده است (IAS 8.7-12).</p>
<p>آیا حسابداری می‌تواند صرفا از شکل قانونی پیروی کند؟</p>	<p>از آن جا که این معامله خارج از دامنه‌ی شمول IFRS 3 است، بعضی افراد ممکن است این پرسش را مطرح کنند که آیا رهنمود این استاندارد درباره‌ی شناسایی واحد تحصیل کننده و حسابداری تحصیل معکوس قابل اعمال است یا نه؟ آیا پذیرفتی است که آن تحصیل را بر مبنای "شکل قانونی" آن توجیه کنیم و با شرکت مادر (شرکت پوسته‌ی بورسی) به عنوان واحد تحصیل کننده برخورد کنیم؟ در صورت اتخاذ این رویکرد، پرسش‌های زیر مطرح است:</p>
<ul style="list-style-type: none"> ■ دارایی‌ها و بدھی‌های قابل شناسایی را چگونه باید تلفیق کرد؟ (به مبلغ دفتری یا ارزش منصفانه) ■ آیا سرفیل باید شناسایی شود؟ 	<p>از دیدگاه ما محتوای این معامله این است که واحد تحصیل کننده (شرکت عامل غیربورسی) برای پذیرش در بورس و تحصیل مانده‌ی موجودی نقدي شرکت بورسی و خالص سایر دارایی‌های آن (در صورت وجود) یک پرداخت مبتنی بر سهام انجام داده است. در نتیجه، ما معتقدیم صورت‌های مالی تلفیقی شرکت پوسته‌ی بورسی باید به عنوان ادامه‌ی صورت‌های مالی شرکت عامل غیربورسی ارائه شود. به عبارت دیگر، روش شناسی تحصیل معکوس 3 IFRS باید به کار گرفته شود. این رویکرد به واحد تحصیل شده (شرکت پوسته‌ی بورسی) اجازه می‌دهد تعهدات قانونی خود را ایفا کند، و صورت‌های مالی تلفیقی بازتاب‌دهنده‌ی جوهره و محتوای معامله را آمده کند.</p>
<p>در هر صورت، ما معتقدیم بعید است این حسابداری "مبتنی بر شکل قانونی" بازتاب‌دهنده‌ی جوهره و محتوای این معامله باشد، یا مربوطترین اطلاعات را ارائه کند. زیرا این روش حسابداری:</p>	<p>برخورد با مازاد بهای تمام‌شده‌ی تحصیل نسبت به خالص دارایی‌های تحصیل شده</p>

می‌کرد، به شرط این که مشارکت‌کنندگان بازار قادر باشند عناصر مفقوده را تحصیل کنند یا از راههای دیگری فراهم آورند (مثلاً از طریق یکپارچه‌سازی کسب‌وکار با عملیات خودشان).

از دید ما، یک شرکت بورسی که کل عملیات خود را کنار گذاشته و فعالیت‌هایش به مدیریت موجودی نقدي خود و ایفای تعهداتش محدود شده است (یعنی یک شرکت پوسته) کسب‌وکار [فعال] محسوب نمی‌شود. زیرا این شرکت دارای هیچ فرایند یا خروجی نیست. به این دلیل، ما معتقدیم بسیاری از معاملات که در آن‌ها یک شرکت عامل بزرگ غیربورسی ترتیبی می‌دهد که توسط یک شرکت پوسته‌ی بورسی خریداری شود، ترکیب تجاری نیستند. وقتی این معاملات ترکیب تجاری نیستند، پس از دامنه‌ی شمول IFRS 3 بیرون هستند (IFRS 3.2(b)).

هنگام نوشتتن این مقاله، هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابداری (IASB) پروژه‌ای را برای بازبینی تعریف 3 از کسب‌وکار [فعال] و رهنمود پشتیبان آن آغاز کرده است. ما بر مبنای جهت‌دهی کنونی پروژه، انتظار نداریم نتیجه‌ی این پروژه موجب تغییر دیدگاه ما شود. با این حال، تحلیل موقعیت‌های پیچیده‌تر تحت تأثیر قرار خواهد گرفت. گام بعدی انتشار استاندارد بازنگری شده است، که انتظار می‌رود در نیمه‌ی دوم ۲۰۱۸ صورت گیرد.

در سایر تحصیل‌های معکوس، شرکت بورسی ممکن است دارایی‌ها و بدھی‌های دیگری داشته و مشغول فعالیت‌های گستره‌تری باشد. در این صورت، این شرکت ممکن است مشمول تعریف کسب‌وکار [فعال] بشود. البته این موارد نیز گاهی اوقات به قضاؤت حرفة‌ای ما بستگی دارند. اگر شرکت بورسی همان واحد تحصیل کننده و نیز یک کسب‌وکار [فعال] باشد، الزامات "عادی" تحصیل

نمایه ۱- ترازnamه‌های خلاصه شدهی مثال		
حساب‌ها	شلکو (پوسته) (هزار واحد پول)	اپکو (عامل) (هزار واحد پول)
نقد	۲۵۰	۵,۰۰۰
خالص سایر دارایی‌ها	-	۴۵,۰۰۰
جمع کل	۲۵۰	۵۰,۰۰۰
سرمایه (۱۰۰,۰۰۰ سهم)	۱,۰۰۰	
سرمایه (۱۰,۰۰۰ سهم)		۱۰,۰۰۰
حقوق باقی‌مانده	(۷۵۰)	۴۰,۰۰۰
جمع کل	۲۵۰	۵۰,۰۰۰

قیمت هر سهم شلکو (پوسته) بلافارسله پیش از معامله ۵ واحد پول بود. یعنی ارزش منصفانه‌ی کل آن $5 \times 100,000 = 500,000$ واحد پول بود. پیش از معامله، مدیریت اپکو (عامل) ارزش هر سهم خود را 5000 واحد پول ارزشیابی کرد. اپکو (عامل) $500,000$ واحد پول از بابت هزینه‌ی انجام این معامله متحمل شد.

بهای تمام‌شدهی مفروض تحصیل بهای تمام‌شدهی مفروض تحصیل برای به دست

صورت‌های مالی جداگانه در صورتی که شرکت مادر قانونی، علاوه بر صورت‌های مالی تلفیقی، صورت‌های مالی جداگانه نیز ارائه می‌کند، حسابداری تحصیل معکوس کاربرد ندارد. شرکت مادر قانونی از روش معمول IAS 27 در تهیی صورت‌های مالی جداگانه خود استفاده می‌کند.

مثال

شرکت شلکو که یک شرکت بورسی است از همه‌ی عملیات خود دست برداشته و فعالیت‌های کنونی آن به مدیریت موجودی نقدي و ایفاي تعهداتش محدود شده است. شرکت اپکو که یک شرکت عملیاتی بزرگ غیربورسی است، می‌خواهد از یک "راه میان‌بر" پذیرش در بورس را به دست آورد. ترازnamه‌های خلاصه‌ی دو شرکت بلافارسله پیش از معامله به شرح نمایه‌ی ۱ است.

شلکو (پوسته) با انتشار $9,9$ میلیون سهم جدید 100 درصد سهام اپکو (عامل) را تحصیل کرد 990 سهم برای تحصیل هر سهم). در نتیجه، پس از ترکیب، نسبت‌های مالکیت سهامداران بدین شرح شدند:

■ سهامداران سابق شلکو (پوسته): $9,9\%$

■ سهامداران سابق اپکو (عامل): 99%

■ به "از دست دادن" تاریخچه‌ی مالی شرکت عامل غیربورسی منجر خواهد شد.

■ به شناسایی بالقوه‌ی سرفصلی منجر خواهد شد (که خارج از یک ترکیب تجاری کار مناسبی نیست).

■ به ارزشیابی دارایی‌ها و بدهی‌های قابل شناسایی شرکت عامل غیربورسی به ارزش منصفانه منجر خواهد شد. در حالی که اساسا هیچ تغییری در کنترل آن شرکت رخ نداده است.

با تصمیم دستورکاری کمیته‌ی تفاسیر استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی که در بالا ذکر شد، مغایر است.

افشاها

2 IFRS افشاها گستره‌ای را درباره‌ی پرداخت‌های مبتنی بر سهام الزامي کرده است. هدف کلی این افشاها ارائه اطلاعاتی است که کاربران صورت‌های مالی را به درک ماهیت و گستره‌ی ترتیبات پرداخت مبتنی بر سهام طی دوره‌ی مورد نظر قادر می‌سازد. البته بسیاری از افشاها مفصلی که در چارچوب 2 IFRS الزامي شده است، به نوع معامله‌ای که در این مقاله بحث شد مربوط نیست. با این حال، مدیریت باید مشخص کند که کدام افشاها 2 IFRS قابل اعمال هستند و آنها را به اندازه‌ی اهمیت‌شان انجام دهند.

بسنگانکار	بدهکار	در تاریخ ترکیب
(هزار واحد پول)	(هزار واحد پول)	
-	۲۵۰	نقد (مانده تحصیل شده از شلکو)
-	۲۵۰	بهای پذیرش
۵۰۰	-	حقوق مالکانه

	۲۵	حقوق مالکانه
	۲۵	بهای پذیرش (صورت سود و زیان)
۵۰		نقد (هزینه معامله)

■ ۲۵۰,۰۰۰ واحد پول به عنوان پرداخت برای موجودی نقدی شلکو (پوسته) از دیدگاه قانونی عمل هیچ چیزی پرداخت نکرده است. در نتیجه، ضروری است که این موارد محاسبه شوند:

■ تعداد سهامی که اپکو (عامل) در صورت به دست آوردن کنترل شلکو (پوسته) در یک معامله‌ی "سراست" تحصیل^۱ منتشر می‌کرد.

■ ارزش منصفانه این تعداد از سهام اپکو (عامل).

در این مثال، تنها دارایی شلکو (پوسته) موجودی نقد است. پس ۲۵۰,۰۰۰ واحد پول مانده موجودی نقد شلکو (پوسته) ارزش منصفانه آن نیز است. اگر واحد تحصیل شونده دارایی‌ها و بدهی‌های دیگری داشته باشد، آن‌ها هم باید به ارزش منصفانه شناسایی شوند. مازاد بهای تمام‌شده مفروض تحصیل و ارزش منصفانه کل دارایی‌ها و بدهی‌ها بهای پذیرش در بورس تلقی می‌شود.

هزینه‌های معامله

این معامله ماهیتا دو جزء دارد: یک پرداخت مبتنی بر سهام از سوی اپکو (عامل) در ازای پذیرش در بورس، و یک انتشار سهام از سوی آن برای تحصیل مانده موجودی نقد شلکو (پوسته). در نتیجه، هزینه‌های معامله باید بین این دو جزء تقسیم شود. در این مثال، فرض بر

این است که ۵۰ درصد از این هزینه‌ها به طور مستقیم به انتشار سهام اپکو (عامل) در ازای تحصیل مانده موجودی نقد شلکو (پوسته) قابل انتساب هستند (یعنی اگر این معامله انجام نشده بود این هزینه‌ها قابل اجتناب بود). از این رو، این هزینه‌ها از حقوق صاحبان سهام کسر می‌شوند. باقی مانده هزینه‌ها، یعنی هزینه‌های قابل انتساب به پذیرش در بورس، باید به هزینه‌های دوره منظور شوند.

یک رویکرد سراسرترا برای حسابداری این معامله این است که صورت‌های مالی شلکو (پوسته) به عنوان ادامه‌ی صورت‌های مالی اپکو (عامل) ارائه شوند، و ثبت‌های زیر نیز برای نشان دادن اثرات این معامله انجام شوند:

آوردن کنترل شلکو (پوسته) باید از دیدگاه اپکو (عامل) تعیین شود. ولی اپکو (عامل) از دیدگاه قانونی عمل هیچ چیزی پرداخت نکرده است. در نتیجه، ضروری است که این موارد محاسبه شوند:

■ تعداد سهامی که اپکو (عامل) در صورت به دست آوردن کنترل شلکو (پوسته) در یک معامله‌ی "سراست" تحصیل^۱ منتشر می‌کرد.

■ ارزش منصفانه این تعداد از سهام اپکو (عامل).

گام نخست، محاسبه‌ی این است که اپکو (عامل) چه تعداد سهام باید برای سهامداران شلکو (پوسته) منتشر می‌کرد تا به آنان منافع مالکیت یک درصدی در اپکو (عامل) بدهد، و سهامداران اپکو (عامل) منافع ۹۹ درصدی خود را حفظ کنند (یعنی همان نسبت مالکیتی که از معامله‌ی واقعی به دست می‌آید). در این مثال، اپکو (عامل) باید ۱۰۱ سهم منتشر می‌کرد ($10,000 \div 0,99 = 10,000$). در عمل، ما به این معامله به عنوان انتشار ۱۰۱ سهم اپکو (عامل) در ازای معاوضه با ۱۰۰ سهم شلکو (پوسته) می‌نگریم.

گام دوم، برآورد کردن ارزش منصفانه ۱۰۱ سهم اپکو (عامل) است که باید منتشر شود. این مبلغ را می‌توان به طور مستقیم به عنوان ارزش منصفانه ۱۰۱ سهم اپکو (عامل)، یا به صورت غیرمستقیم به عنوان ارزش منصفانه‌ی ۱۰۰,۰۰۰ سهم شلکو (پوسته) برآورد کرد. اگر این مبالغ مختلف باشند، باید از برآورد مطمئن‌تر استفاده شود (IFRS 3.33 و IFRS 3.33).

مطابق سلسه مراتب ارزش منصفانه در IFRS ۱۳، قیمت بازار سهام شلکو (پوسته) از ارزشیابی انجام‌شده برای سهام اپکو (عامل) قابل ایجاد است. در نتیجه، بهای تمام‌شده مفروض تحصیل ۵۰۰,۰۰۰ واحد پول است (۱۰۰,۰۰۰ واحد پول بین ۵ واحد پولی شلکو). این ۵۰۰,۰۰۰ واحد پول بین شرح تحلیل می‌شود:

منبع:
Reverse acquisition by a listed company, Grant Thornton, IFRS Viewpoint 6: June 2018

بی‌نوشت‌ها:

- 1- operating company
- 2- shell company
- 3- Grant Thornton International Ltd
- 4- IFRS Interpretations Committee (IFRIC) guidance
- 5- agenda decision
- 6- business
- 7- the deemed acquisition cost
- 8- IFRS 10 — Consolidated Financial Statements
- 9- hierarchy
- 10- a 'straight' acquisition

محسن زاله آزاد زنجانی: عضو خبره‌ی انجمن حسابداران خبره‌ی ایران در شاخه‌های تخصصی حسابدار مستقل خبره، حسابدار مدیریت خبره، و حسابدار مالی خبره، حسابدار رسمی، دانشجوی دکتری حسابداری

سمانه هاشم‌زاده: عضو خبره‌ی انجمن حسابداران خبره‌ی ایران در شاخه‌ی تخصصی حسابدار مدیریت خبره، کارشناس ارشد حسابداری